

šių dienų, vertingiausi jame saugomi tautosakos rinkiniai ir jų reikšmė šiuolaikiniams kultūros tyrimams. Tautosakos svarbą tautinei tapatybei išryškina ir dėl Rusijos pradėto karo Ukrainoje Lietuvių tautosakos archyvui perduoti ukrainiečių tautosakos rinkiniai – jų turinys ir kelionė į Lietuvą taip pat bus aptarti.

Raktažodžiai: tautosakos archyvas, Lietuvos tautosaka, Ukrainos paveldas

Віта КРИВЧУН

Полтавський національний педагогічний університет імені
В. Г. Короленка

Трагедія у творчості Олени Звичайної та Томаса Венцлова: погляд із сьогодення

Ця доповідь – про двох письменників, які не мовчали, коли світ замикав очі на зло. Про тих, для кого слово стало зброєю, а пам'ять – щитом. Про двох письменників-емігрантів: українку Олену Звичайну та литовця Томаса Венцлова. Їхні голоси – з різних країн і епох, але звучать в унісон: за правду, за свободу, проти терору. Олена Звичайна – письменниця, яка мала мужність говорити тоді, коли інших змушували мовчати. Її твори, написані в еміграції, – це точні хроніки Голодомору, сталінських репресій, знищення селянства й національної гідності. Не маючи змоги кричати, вона писала. Її голос – це правда, загорнута в біль і чесність. Вона не шукала слави – вона рятувала історичну пам'ять. Сьогодні її слова пророчо б'ють у серце: про криваву імперію, яка прагнула стерти народ з історії, і про те, що зло завжди повертається, якщо його не зупинити. Томас Венцлова – інтелектуал і правозахисник, який у 1977 році залишив Литву, аби не зрадити правду. Його творчість – це протест проти знищення свободи, культури, гідності. Після десятиліть у США він повернувся до Литви у 2018 році як вільна людина й активний голос підтримки України в часи війни. Томас Венцлова – один з тих, хто добре знає, що означає жити під тиском червоного кремля і бути чужим у власній країні. Сьогодні, коли Україна бореться з російським терором, їхні голоси перегукуються: Олена Звичайна – з минулого, Томас Венцлова – із сьогодення. І обоє нагадують, що свобода – не подарунок, а виборене право. Україна і Литва – два народи, які вчилися не мовчати і які добре знають: свобода тримається на слові, правді та історичній пам'яті.

Ключові слова: Олена Звичайна, Томас Венцлова, тоталітаризм, опір, еміграція, правда, пам'ять.

Marina ČISTIČAKOVA

Lietuvių kalbos institutas

Krikščioniškųjų tradicijų sąveiką Abiejų Tautų Respublikoje: Tomo Kempiečio teologinio veikalo „Kristaus sekimas“ kiriliniai vertimai

XIV–XV a. vokiečių katalikų vienuolis teologas Tomas Kempietis didžiąją savo gyvenimo dalį praleido Nyderlanduose augstinių Šv. Agnietės vienuolyne prie Zvolės, perrašinėdamas Šv. Raštą ir kitus dvasinio turinio rankraščius lotynų kalba bei auklėdamas novicijus. Apie 1427 m. jis parašė keturių dalių teologinį veiklą „Kristaus sekimas“ (lot. De imitatione Christi) Šis traktatas nėra vienintelis Tomo iš Kempio

kūrinys, jis parašė „Pamąstymus apie Jėzaus Kristaus gyvenimą ir kančias“, taip pat laiškus, pamokslus, giesmes, maldas ir istorinius veikalus. Pirmasis spausdintas „Kristaus sekimo“ leidimas pasirodė apie 1471 m. Augsburgėje ir netrukus plačiai paplito rankraštineje ir spausdintinėje tradicijoje. Ankstyviausiu „Kristaus sekimo“ kiriliniu vertimu tradiciškai laikomas 1647 m. Dealu vienuolyno spaustuvėje Valachijoje išleistas vertimas, kurį parengė Valachijos valdovo Motejaus Basarabo žmonos kunigaikštienės Elenos brolys Orestas Nasturelas. Tačiau ištyrus Abiejų Tautų Respublikoje atliktus „Kristaus sekimo“ kirilinius vertimus paaiškėjo, kad kai kurie iš jų pasirodė anksčiau nei Oresto Nasturelo vertimas. Pranešime bus kalbama apie tai, kad ankstyviausius Tomo Kempiečio teologinio veikalo „Kristaus sekimas“ kirilinius vertimus atliko Abiejų Tautų Respublikos ukrainiečių raštininkai rusėnų ir bažnytinė slavų kalbomis. Rusėnų vertimas, kurį iš lenkiškojo originalo sukūrė Kyjivo Olų vienuolyno viršininkas, o vėliau Kyjivo ir Visos Rusios metropolitas Petras Mohyla apie 1628 m., knyginėje tradicijoje nepapliko. Priešingai, teologinio traktato vertimas į bažnytinę slavų kalbą, atliktas anoniminių ukrainiečių autorių iš 1635 m. lotyniško leidimo, buvo žinomas ne tik ATR ukrainiečių ir baltarusių žemėse, bet ir už jų ribų.

Raktažodžiai: *Tomas Kempietis, „Kristaus sekimas“, Abiejų Tautų Respublika, Petras Mohyla, vertimas, rusėnų kalba, bažnytinė slavų kalba, ukrainiečių raštininkai.*

Анатолій МІНІЧ
Клуб Ротарі міста Рівне

Історія Великого князівства Литовського: волинські стежки

Книга «Історія Великого князівства Литовського: волинські стежки» є комплексним дослідженням історії повсякденного життя українців на волинських землях в період з 1340 по 1569 роки. Книга науково-популярна, в доступній і цікавій формі розказується про перебування українців разом з білорусами і литовцями в єдиній державі. Стверджується, що спільне проживання в одній державі породило в цих народів подібну ментальність, що відрізняється від ментальності московитів. Критикується класичний підхід до вивчення історії за надмірну абстрактність і необґрунтований універсалізм. Натомість, в книзі застосовуються надбання французької школи анналів, в центрі уваги повсякденне життя людини, чим вони харчувались, яке мали житло, що одягали, про що мріяли і як поводитись. Розповідається про розвиток тогочасної моралі і права, вказується на роль монастирів в культурному, просвітницькому і соціальному житті. Здобутки Великого князівства Литовського оцінюються в порівнянні з Київською Руссю, Речі Посполитою та Заходом. Загалом, це окремий історичний період під час якого розпочались процеси національної ідентифікації українців. В російській і радянській історіографії перебування українців в складі ВКЛ подавалось як щось малозначуще і перехідне від Галицько – Волинського князівства до Речі Посполитої. Цей імперський імператив ще й сьогодні присутній в краєзнавчих музеях України. В книзі надаються маршрути туристичних маршрутів для вивчення історичної спадщини доби ВКЛ.

Ключові слова: *історія Великого князівства Литовського, історія Волині, школа анналів, ментальність українців.*